

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
Факультет соціальних і гуманітарних наук
Кафедра історії та археології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор

ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»

Олена КАРАМАН

«30» червня 2026 року

ПРОГРАМА
вступного випробування для вступу на навчання
за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти (PhD)
спеціальність – В9 Історія та археологія
на основі НРК7

Лубни – 2026

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного випробування для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю В9 «Історія та археологія» розроблена відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», Національної рамки кваліфікацій (НРК, 7-й рівень) та інших нормативних документів у сфері вищої освіти.

Вступне випробування є обов'язковою складовою конкурсного відбору вступників і має на меті визначення рівня фахової підготовки претендентів на навчання в аспірантурі за освітньо-науковою програмою «Історія та археологія» спеціальності В9 Історія та археологія галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки.

Метою вступного випробування є оцінювання рівня сформованості компетентностей вступника в галузі історії та археології, його здатності до самостійної наукової роботи. Його результати використовують для формування рейтингу успішності та визначення кандидатів для зарахування до університету відповідно до ліцензійного обсягу.

До вступного випробування допускаються особи, які мають ступінь магістра або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста (НРК 7) за відповідною або суміжною спеціальністю та подали у встановлені строки повний пакет документів, визначених правилами прийому до університету.

Вступник повинен:

- знати основні події, процеси та явища історії України та всесвітньої історії від найдавніших часів до сьогодення;
- вміти характеризувати та порівнювати різні цивілізаційні моделі розвитку суспільства;
- орієнтуватися в основних напрямках та школах сучасної світової та вітчизняної історіографії;
- мати уявлення про джерельну базу та методологію сучасної історичної науки

Вступний іспит зі спеціальності проводиться у формі комп'ютерного тестування та оцінюється за 200-бальною шкалою. Тест містить 50 завдань закритої форми з вибором однієї правильної відповіді із чотирьох запропонованих варіантів; кожна правильна відповідь оцінюється в 4 бали. Максимальна кількість балів за результатами тестування становить 200, мінімальний пороговий бал для допуску до участі в конкурсному відборі – 100.

Користування довідковою та навчальною літературою, електронними засобами під час тестування не дозволяється.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Програма вступного випробування охоплює два основні блоки: історія України та всесвітня історія. Кожен блок структурований за хронологічно-тематичним принципом.

Блок 1 «Всесвітня історія»

1. Антропогенез. Історичні етапи кам'яного віку. Первісне суспільство: поява, форми суспільних відносин. Первісні форми господарювання. Неолітична революція та перехід до виробничих форм господарювання.

2. Найдавніший Єгипет, період Нового та Пізнього царств. Структура політичної влади і характерні риси розвитку централізованої стародавньої єгипетської держави.

3. Стародавня Месопотамія: хронологія та періодизація. Найдавніші держави Шумеру, Аккаду, Вавілону та Ассирії.

4. Стародавня Індія: хронологія та періодизація. Виникнення Індської цивілізації, характерні риси історії та культури Індії ведійського, буддійського та класичного періодів.

5. Стародавній Китай: хронологія та періодизація. Політичний, соціально-економічний та культурний розвиток імперій Цінь і Хань.

6. Стародавня Греція: хронологія та періодизація. Основні риси крито-мікенського та гомерівського періодів. Афіни і Спарти в VIII–VI ст. до н. е. Греко-перські війни (500–499 рр. до н. е.). Утвердження демократії в Афінах за Перикла.

7. Підкорення Греції Філіппом II. Александр Македонський. Елліністичні держави IV – II ст. до н. е. Культура еллінізму.

8. Заснування Риму. Римська республіка в V–I ст. до н. е. Диктатура Юлія Цезаря. «Золоте століття» Римської імперії (II ст. н. е.). Поділ Римської імперії на Західну і Східну (Візантію). Падіння Західної Римської імперії

9. Велике переселення народів III–VII ст. Утворення варварських держав. Франкське королівство.

10. Іслам та арабська державність (VI–XI ст.).

11. Хрестові походи. Держави хрестоносців. Духовно-рицарські ордени.

12. Франція в XI–XV ст. Столітня війна. Консолідація влади в руках французьких королів.

13. Чингізхан та монгольські завоювання, їх причини, основні етапи та наслідки. Золота Орда.

14. Причини, передумови зміст та наслідки Великих географічних відкриттів XV–XVI ст. Створення колоніальних імперій.

15. Королівська реформація в Англії. Англійська революція середини XVII ст. «Білль про права».

16. Війна за незалежність Північноамериканських колоній Великої Британії. Утворення Сполучених Штатів Америки.

17. Велика французька революція та її значення. Режим диктатури у Франції. Конституції 1775 та 1799 рр. Наполеонівські війни. Віденський конгрес.

18. «Весна народів». Революції 1848–1849 рр. в Західній і Центральній Європі.

19. Об'єднання Німеччини. Діяльність О. Бісмарка. Перехід Німеччини до «світової політики».

20. Китай у XVII – на початку XX ст.: маньчжурське завоювання, династія Цін, «відкриття країни», Сінхайська революція.

21. Стратегічні плани сторін у Першій світовій війні. Основні воєнні кампанії. Поразка Німеччини та її союзників Розпад континентальних імперій.

22. Сполучені Штати Америки у 1920–1930-х рр.: доба «проспериті». «Велика депресія», «Новий курс» Франкліна Рузвельта.

23. Становище Італії після Першої світової війни. Корпоративна держава: ідея та реальність. Встановлення фашистського режиму.

24. Німеччина у 1920–1930-х рр.: Листопадова революція, Веймарська республіка. Політична і соціально-економічна сутність нацизму.

25. Причини, характер, періодизація Другої світової війни. Театри воєнних дій. Утворення антигітлерівської коаліції. Особливості окупаційного режиму та рухи Опору. Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин.

26. Німецьке та італійське «економічне диво». «Рейганоміка». «Тетчеризм».

27. Проголошення Китайської Народної Республіки (КНР), «Великий стрибок», комуни, «культурна революція», трансформаційні процеси на зламі XX–XXI ст.

28. Деколонізаційні процеси у другій половині XX ст. Країни Африки та Латинської Америки у 1945 р. – на початку XXI ст.: загальні тенденції розвитку.

29. «Оксамитові революції» в країнах Східної Європи. Розпад Радянського Союзу, Югославії та Чехословаччини та їх наслідки.

30. Світ на межі XX–XXI ст. Постіндустріальне суспільство. Глобальні проблеми сучасності.

Блок 2 «Історія України»

1. Кам'яна, мідна та бронзова доба на території сучасної України: періодизація та хронологія, основні археологічні культури та їх пам'ятки.

2. Ранній залізний вік на території сучасної України. Кіммерійці, скіфи, сармати. Античні поліси Північного Причорномор'я та Боспорського царства.

3. Питання про походження, прабатьківщину та розселення слов'ян. Східні слов'яни у переддержавний період.

4. Русь: теорії походження держави та терміну «Русь», соціально-економічний, політичний та культурний розвиток, міжнародні відносини, причини, зміст та наслідки удільної роздробленості.

5. Галицько-Волинська держава: утворення, політика Романа Мстиславовича, Данила Романовича та їх нащадків.

6. Руські удільні князівства у складі сусідніх держав (друга половина XIV–XVI ст.): політичне та соціально-економічне становище у складі Великого князівства Литовського та Польщі. Кримське ханство.

7. Українські землі у складі Речі Посполитої (кінець XVI – середина XVII ст.).

8. Виникнення, розвиток та історична роль українського козацтва (XV – перша половина XVII ст.).

9. Українська національна революція середини XVII ст.: причини, характер, рушійні сили, хронологія та періодизація.

10. Розкол козацької держави: гетьманство І. Виговського, Ю. Хмельницького, П. Тетері, І. Брюховецького, Д. Многогрішного, П. Дорошенка, І. Самойловича.

11. Гетьманщина у XVIII ст.: діяльність І. Мазепи та П. Орлика, наступ царизму та поступова ліквідація автономії, становище Запорізької Січі.

12. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій у першій половині XIX ст.

13. Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX – на початку XX ст.

14. Українські землі у складі Австро-Угорщини в другій половині XIX – на початку XX ст.

15. Україна в роки Першої світової війни.

16. Утворення Центральної Ради, її внутрішня та зовнішня політика. Російсько-українська війна. Берестейський мир.

17. Внутрішня та зовнішня політика Української Держави гетьмана П. Скоропадського в 1918 р.

18. Українська Народна Республіка доби Директорії.

19. Західноукраїнська Народна Республіка, її внутрішня і зовнішня політика.

20. Селянський повстанський рух в Україні протягом революції 1917–1921 рр.

21. Встановлення радянської влади на території України. Вхід до складу УСРР до складу СРСР.

22. Соціально-економічний та політичний розвиток УСРР у 1930-х рр.

23. Західноукраїнські землі між двома світовими війнами. Карпатська Україна.

24. Україна на початку Другої світової війни (1939–1941 рр.).

25. Напад Німеччини на СРСР. Оборонні операції Червоної армії та причини їх невдач. Окупація України військами Німеччини та її союзників. Антинацистський рух Опору.

26. Звільнення України від нацистських окупантів. Завершення Другої світової війни, втрати і здобутки України.

27. Соціально-економічний і суспільно-політичний розвиток України в другій половині 1940-х – першій половині 1950-х рр.

28. Україна в період «десталінізації» й після поразки реформ М. Хрущова.

29. Перебудова в СРСР в українському контексті. Декларація про державний суверенітет. Акт незалежності України. Референдум 1 грудня 1991 р.

30. Незалежна Україна: основні етапи державотворення. Революція Гідності 2013–2014 рр. Російсько-українська війна (з 2014 р.).

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ

Вступний іспит зі спеціальності проводиться у формі комп'ютерного тестування з оцінюванням результатів за 200-бальною шкалою. Тест складається з 50 завдань закритої форми з вибором однієї правильної відповіді. До кожного тестового завдання пропонується чотири варіанти відповіді, серед яких лише один є правильним. За кожну правильну відповідь вступник отримує 4 бали. Максимальна кількість балів, яку може набрати вступник за результатами виконання тесту, становить 200 балів. До участі в конкурсному відборі допускаються вступники, які за результатами вступного іспиту зі спеціальності набрали не менше мінімального порогового значення – 100 балів.

Типи завдань:

- завдання на знання конкретних фактів (дати, персоналії, події, терміни);
- завдання на розуміння причинно-наслідкових зв'язків;
- завдання на порівняння явищ, понять, процесів;
- завдання на аналіз фрагментів джерел або наукових текстів.

Приклад тестового завдання:

Вбивство Гая Юлія Цезаря у 44 р. до н.е. мало на меті:

- відновити республіку;
- відновити царську владу;
- встановити диктатуру;
- встановити конституційну монархію.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

до блоку «Всесвітня історія»

Базова

Балух В. О. Історія античної цивілізації: У 3-х т. Чернівці: Наші книги, 2008–2010.

Балух В. О., Коцур В. П. Історія середніх віків: У 2 т. Чернівці: Наші книги, 2011. Т. 1–2.

Балух В. О., Коцур В. П. Ранньомодерна Європа. Чернівці, 2016. 704 с.

Голованов С. О. Історія стародавнього світу. К. : Вид-во Київського університету імені Бориса Грінченка, 2017. 471 с.

Головченко В. І., Рубель В. А. Нова історія Азії та Африки: колоніальний Схід (кінець ХІХ – друга третина ХХ ст.). К.: Либідь, 2010. 520 с.

Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу (кінець ХV – початок ХІХ ст.) / за редакцією З. А. Баран. Київ: Знання, 2015. 533 с.

Історія сучасного світу: соціально-політична історія ХV–ХХ століть / за ред. Ю. А. Горбаня. К.: Знання, 2007. 439 с.

Історія Центрально-Східної Європи / за ред. Л. Зашкільняка. Львів : ЛНУ

ім. І. Франка, 2001. 658 с.

Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки. Львів : Афіша, 2005. 430 с.

Крижанівський О. П. Історія Стародавнього Сходу. К.: Либідь, 2002. 592 с.

Левчук Л. Т., Гриценко В. С., Єфименко В. В. Історія світової культури. Київ, 2010. 400 с.

Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1918–1945 рр.) / В. Павлюк. Л. : Піраміда, 2010. 281 с.

Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1945 р. – початок ХХІ ст.) / за ред. М. Швагуляка. Львів : Тріада плюс, 2015. 705 с.

Орлова Т. Історія сучасного світу (ХV–ХХІ століття). К.: Вікар, 2008. 552 с.

Поп Ю. І. Нова історія країн Азії і Африки (ХVІ – початок ХХ ст.). К.: ВЦ Академія, 2012. – 376 с.

Рубель В. А. Історія середньовічного Сходу. Київ : Либідь, 2002. 736 с.

Рубель В. А. Нова історія Азії та Африки: Пост середньовічний Схід (ХVІІІ – друга половина ХІХ ст.). Київ: Либідь, 2007. 558 с.

Ставнюк В. В. Історія Давньої Греції. Чернівці : Місто, 2022. 552 с.

Турчин Я. Б. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ ст.). Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2013. 140 с.

Додаткова

Frahm Ec. The first comprehensive account of the rise and fall of what historians consider to be the world's very first empire: Assyria. New York: Basic Books, 2003. 528 p.

Medium aevum: Середні віки : підруч. з історії серед. віків для іст. ф-тів унів-тів / Л. Войтович [та ін.]. Львів : Тріада Плюс, 2010. 502 с.

Rawson J. Life and Afterlife in Ancient China. London: Allen Lane, 2023. 544 p.

Wilkinson T. The Rise and Fall of Ancient Egypt: The History of a Civilisation from 3000BC to Cleopatra. London: Bloomsbury, 2010. URL: <https://kemeticon.com/khensu/Rise-and-Fall-of-Ancient-Egypt-TobyWilkinson.pdf>

Ададуров В. Історія Франції. Королівська держава та створення нації (від початків до кінця ХVІІІ ст.). Львів: Вид-во Українського католицького університету, 2002. 412 с.

Балог Г. Історія і культура ісламу. К.: Фенікс, 2012. 448 с.

Балух В. О., Коцур В. П. Культура ранньомодерної Європи: підручник для студ. вищ. навч. закл. Харків: Фоліо, 2017. 495 с.

Блек Д. Історія світу : від найдавніших часів до сьогодення / переклад з англ. Київ : Vivat, 2021. 256 с.

Боев Ю., Боева С. Економічна історія: Західна Європа, Японія, США. К. : Вища школа, 2004. 174 с.

Голованов С. О. Всесвітня історія. К. : Каравела, 2009. 296 с.

Голоси стародавньої Індії: антологія давньоіндійської літератури. Пер. із санскриту, упоряд. П. Ріттер. Київ: Дніпро, 1982. 351 с.

Гончар Б. М., Козицький М. Ю., Мордвінцев В. М., Слюсаренко А. Г. Всесвітня історія. К.: Знання, 2002. 565 с.

Джеджора О. Історія Європейської Цивілізації. Л.: Львівська Богословська Академія, Інститут історичних досліджень Львівського держ. ун-ту ім. Івана Франка, 1999.

Дудка Р.А., Лейберов О.О. Історія Стародавнього світу. Ніжин: Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя, 2009. 348 с.

Кириченко В. П. Нова історія країн Азії, Африки та Латинської Америки. К.: Либідь, 2002. 168 с.

Коріненко, П. С. Новітня історія країн Європи та Америки (1918–1945 рр.). Тернопіль : Астон, 2003. 384 с.

Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2013) / О. П. Іваницька. Київ : Слово, 2014. 1052 с.

Новітня історія країн Європи та Америки. 1945–2002 роки / В. П. Газін, С. А. Копилов. К. : Либідь, 2004. 622 с.

Озимчук О.Б. Історія Стародавньої Греції та Риму в термінах, іменах та назвах : навч. посіб. Рівне : ПП ДМ, 2012. 220 с.

Орлова Т. В. Всесвітня історія. Історія цивілізацій. К., 2012. 446 с.

Павленко Ю. В. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства: навчальний посібник. Київ: Либідь, 2001. 360 с.

Світ у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.: основні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку / О. Сич, А. Мінаєв. Чернівці : Наші книги, 2010. 199 с.

Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648–1918): К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009. 224 с.

до блоку «Історія України»

Базова

Аркуша О. Г., Кондратюк К. К., Мудрий М. М., Сухий О. М. Час народів. Історія України ХІХ століття: Навчальний посібник / За заг. ред. М. М. Мудрого. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 408 с.

Баран В. К., Даниленко В. М. Україна в умовах системної кризи (1946–1980-ті рр.). К. : Видавничий дім „Альтернативи”, 1999. 304 с.

Борисова О. В., Климов А. О. Історія української державності : у 2-х томах. К. : Видавничий дім «Кондор», 2018.

Грицак Я. Й. Нарис історії України. Формування модерної нації ХІХ–ХХ століття. Київ : Yakaboo Publishing, 2019. 656 с.

Давня історія України : в 3-х т. / редкол. : П. П. Толочко та ін. К. : Наукова думка, 1997.

Історія українського козацтва: у 2 т. / Редкол.: В. А. Смолій (відп. ред.) та ін. К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006–2007.

Котляр М. Ф. Галицько-Волинська Русь. К. : Альтернативи, 1998. 336 с.

Кульчицький С. В. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. К. : Темпора. Кн. 1–3.

Нариси історії української революції 1917–1921 років / Ред. кол.: В. А. Смолій (голова) та ін. К. : Наукова думка, 2011. Кн. 1. 390 с.

Перша світова війна 1914–1918 рр. і Україна. Українські землі у центрі цивілізаційної кризи / упоряд. О. П. Реєнт. К. : Кліо, 2015. 61 с.

Рубльов О. С., Реєнт О. П. Українські визвольні змагання 1917–1921 рр. К. : Альтернативи, 1999. 320 с.

Русина О. В. Україна під татарами і Литвою. К. : Альтернативи, 1998. 320 с.

Сарбей В. Г. Національне відродження України. К. : Альтернативи, 1999. 336 с.

Українська держава другої половини XVII–XVIII ст. : політика, суспільство, культура / ред. кол. : В. Смолій (відп. ред.) та ін. К. : Інститут історії України НАН України, 2014. 671 с.

Україна в Другій світовій війні: погляд з XXI століття. Історичні нариси / Ред. кол.: В. А. Смолій (голова колегії) та ін. К.: НВП "Видавництво "Наукова думка, НАН України", 2011. Кн. 1–2.

Україна в епіцентрі протистояння світових систем (1939–1990) / НАН України, Ін-т історії України. Київ : Академперіодика, 2021. 544 с.

Україна і виклики посттоталітарного транзиту (1990–2019) / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Академперіодика, 2021. 592 с

Україна й українці в постімперську добу (1917–1939) / НАН України, Ін-т історії України. Київ : Академперіодика, 2021. 620 с.

Уривалкін О. М. Історія України (середина XIII – середина XVII ст.). К. : «Кондор», 2005. 284 с.

Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. К.: Генеза, 1997. 312 с.

Додаткова

25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави / Г. В. Боряк (кер. авт. кол.), В. А. Смолій (відп. ред.) та ін. К. : Ніка-центр, 2016. 796 с.

Баран В. К., Токарський В. В. Україна: західні землі: 1939 – 1941 рр. Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2009. 446 с.

Бачинська О. А., Чухліб Т. В., Щербак В. О. Українське козацтво. Золоті сторінки історії. К. : ПП „КРИСТАЛ БУК”, 2015. 400 с.

Бойко О. Д. Нариси з новітньої історії України (1985–1991 рр.). К. : Кондор, 2004. 356 с.

Велика війна 1914-1918 рр. і Україна / відп. ред. О. П. Реєнт. К. : ТОВ «Видавництво “Кліо”», 2015. Книга 1. Історичні нариси. 784 с.

Війна з державою чи за державу? Селянський повстанський рух в Україні 1917–1921 років / Під заг. ред. В. Лободаєва. Х.: КСД, 2017. 400 с.

Економічна історія України : Історико-економічне дослідження : в 2 т. / відп. ред. В. А. Смолій. К. : Ніка-Центр, 2011. Т. 1–2.

Залізник Л. Л. Україна між Сходом і Заходом. Про витоки і суть російсько-української війни 2014 р. Київ: Шлях, 2014. 168 с.

Історичне джерелознавство / Я. С. Калакура, І. Н. Войцехівська, С. Ф. Павленко та ін. К. : Либідь, 2002. 486 с.

Історія української культури: у 5 т. / редкол.: Б. Є. Патон [та ін.] К. : Наукова думка, 2001. URL: <http://litopys.org.ua/istkult2/ikult2.htm>.

Каганов Ю. О. Конструювання «радянської людини» (1953–1991): українська версія. Запоріжжя : Інтер-М, 2019. 432 с.

Касьянов Г. В. Незгодні : українська інтелігенція в русі опору 1960 –80-х років. К. : Либідь, 1995. 224 с.

Кононенко В. Модернізація Гетьманщини: проекти козацької адміністрації 1687–1764 рр. К. : Інститут історії України НАН України, 2017. 305 с.

Косик В. Україна і Німеччина у Другій світовій війні. Париж; Нью-Йорк; Львів, 1993. 684 с.

Коцур В. П., Коцур А. П. Історіографія історії України. Чернівці : Золоті литаври, 2013. 520 с.

Кучик О. С., Заяць О.А. Зовнішня політика України. К. : Знання, 2010. 572 с.

Митрофаненко Ю. Українська отаманщина 1918–1919 років. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2016. 240 с.

Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія: Історичні нариси / С. В. Кульчицький (відп. ред.). К.: Наук. думка, 2005. 495 с.

Патриляк І. К., Боровик М. А. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду. Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2010. 590 с.

Попович М. В. Нарис історії культури України. К.: Либідь, 1998. 256 с.

Солдатенко В. Ф. Революційна доба в Україні (1917–1920 роки): логіка пізнання, історичні постаті, ключові епізоди. К. : Парламентське вид-во, 2011. 568 с.

Танцюра В. І. Історія Слобідської України : навчальний посібник. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 366 с.

Україна в історії Європи ХІХ – початку ХХІ ст.: історичні нариси / За ред. чл.-кор. НАН України С. В. Віднянського. Київ: Інститут історії України НАН

України, 2020. 814 с.

Україна і Литва в XIV–XVI століттях. Політико-правові та соціально-економічні аспекти / В. Г. Берковський, А. В. Блануца, Д. П. Ващук, А. О. Гурбик, Б. В. Черкас. Луцьк : ПрАТ „Волинська обласна друкарня”, 2011. 256 с.

*Затверджено на засіданні кафедри історії та археології,
протокол № 10 від 20.04.2026 р.*